VERKENNEN VAN VOLKSBUURTEN – HAARLEM

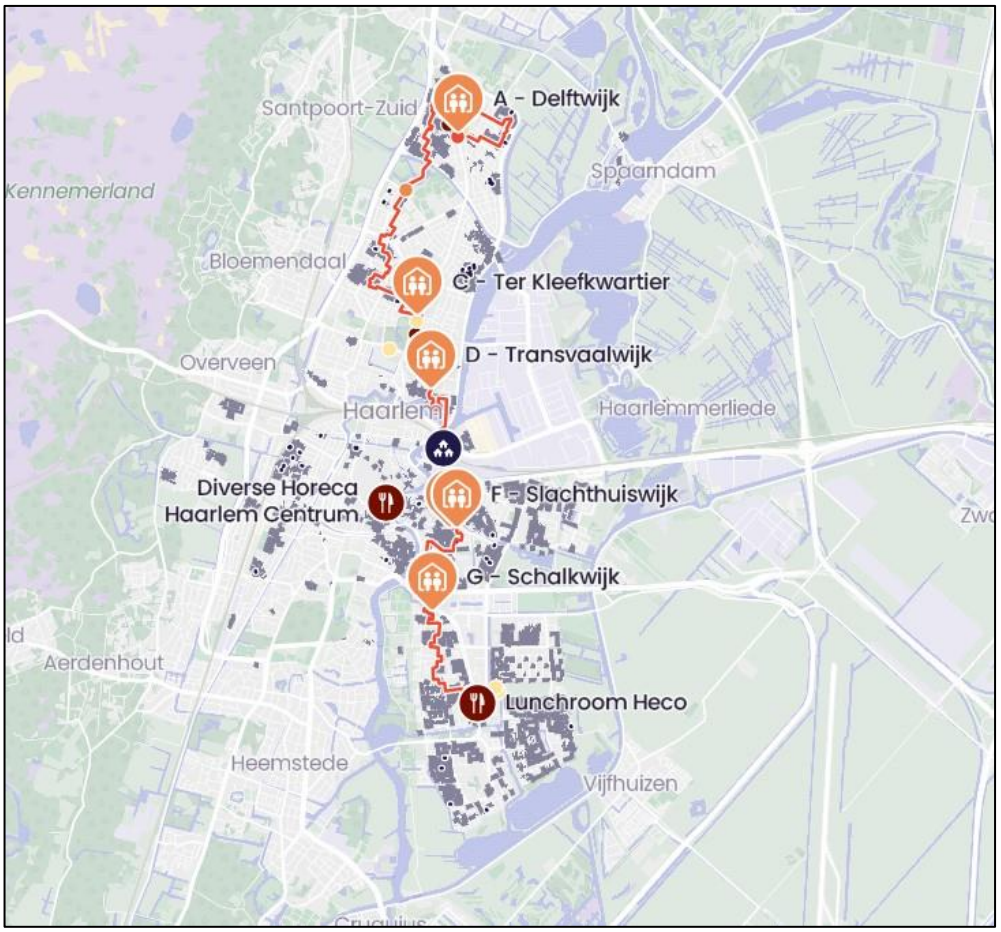
Beginpunt: Bushalte Winkelcentrum Marsmanplein
Eindpunt: Bushalte Aziëweg
Lengte: 14,5 kilometer
Website: KLIK HIER
Openbaar vervoer: Bushalte Winkelcentrum Marsmanplein en Bushalte Winkelcentrum Marsmanplein
De route is in te delen in twee stukken van ongeveer 6,5 en 8 kilometer. Neem hiervoor bij Julianapark bus 73 richting beginpunt bushalte Winkelcentrum Marsmanplein of naar eindpunt Aziëweg.

De Spaarnestad telt ongeveer 23.000 corporatiewoningen op het totaal van zo'n 78.000 woningen voor de 170.000 inwoners. Woningbouwverenigingen waren al meteen aan het begin van de vorige eeuw erg actief. Voor iedere gezindte een eigen vereniging: katholieken, protestanten en socialisten. Destijds vooral eengezinswoningen in tuindorpen. De kwaliteit van renovaties van dat vaak monumentale bezit is wisselend. Aan de ene kant de weinig respectvolle aanpak met onder meer lelijk gemonteerde kunststof kozijnen en beplatingen. Daar staan aan de andere kant renovaties tegenover met oog voor oorspronkelijke materialen, detailleringen en kleuren. Op veel plaatsen is herstructurering gaande. De nieuwbouw is gelukkig vaak van hoge kwaliteit. De ruimtelijke samenhang laat nogal eens te wensen over.

Verkennen van volksbuurten – Haarlem
3 mei 2026

Overzichtskaart

Verkennen van volksbuurten – Haarlem
3 mei 2026

Algemeen

De lijnwandeling door de Spaarnestad start in het noorden bij de bushalte van lijn 73 bij het Marsmanplein. Na een start met een kleine lus tegen de klok in verplaatst de volksbuurtverkenner zich richting zuiden. Hierbij komen in de Delftwijk (A) naast een vooroorlogs tuindorp ook veel nieuwbouwprojecten voorbij. Die recentere nieuwbouw heeft hoge kwaliteit.

De volgende wijk is het Te Zaanenkwartier (B) met ten zuiden van de Pleiadenstraat een vooroorlogs tuindorp. Hierna volgt het Ter Kleefkwartier (C). Het Meidoornplein is een absoluut hoogtepunt. Alleen toegankelijk via een noordelijke en zuidelijke poort. Verbreding van straat- tot pleinprofiel door verspringende woningen met ronde gevels. Ook rondom de Eikenlaan een tuindorp.

Verder in zuidelijke richting bereikt de volksbuurtverkenner de Transvaalwijk (D). Eerst de smalle langgerekte monotone straatjes met extreem hoge bebouwingsdichtheid van projectontwikkelaars anno 1900. Het contrast met de Patrimoniumbuurt is hierna extreem. Deze hervormde woningbouwvereniging schiep een woonbuurt die saamhorigheid uitstraalt. Veel groen en mooie detailleringen. Hierna verder in zuidelijke richting onder het spoor door naar de Amsterdamsewijk (E). Vooral invullocaties met corporatiebezit in deze wijk, die meteen oostelijk van de historische binnenstad de snelgroeiende bevolking van Haarlem rond 1900 aan onderdak moest helpen.

Vervolgens de Slachthuiswijk (F) met veel juweeltjes van vooroorlogse tuindorpen. Variërend van het meer romantische -want katholieke- Bavodorp tot het meer functionalistische -want socialistische- gebied rondom het Hof van Egmond. Tijdens het laatste deel naar het zuidelijke eindpunt passeert de wandelaar een deel van Schalkwijk (G). Een typisch wederopbouwgebied uit de jaren’60 en ’70 van de vorige eeuw. Herstructurering is volop gaande. Het eindpunt van de lijnwandeling is de bushalte van lijn 73 van Schalkwijk Centrum.

Verkennen van volksbuurten – Haarlem
3 mei 2026

Overzicht volksbuurten

A – Delftwijk
De wijk kent al langer veel uitdagingen. Al zo'n drie decennia terug de eerste voornemens. Vergrijzing, armoede en de nodige sociale problemen. De woningdichtheid is hoog. Een grotere aanpak is nog in ontwikkeling. Op kleinere schaal hebben al de nodige ingrepen plaatsgevonden. Rondom de Muiderslotweg bevat Delftwijk veel vooroorlogse sociale woningbouw. Parmantig voorzien van monumentenschildjes. Als schril contrast met de niet bijster fraai gerenoveerde schoorstenen, dakkapellen, knalgele voordeuren en -lelijk gemonteerde- kunststof kozijnen. De diversiteit is groot: naast die vooroorlogse woningen nog de nodige woningbouw uit de vroeg naoorlogse periode. En met name rondom het Marsmanplein, het kloppende hart van de wijk, veel vervangende nieuwbouw. Hier spat de kwaliteit juist wel vanaf. Veel appartementen met het oog op de vergrijzende wijkbewoners. De groengebieden zijn hier heel hoogwaardig.

B – Te Zaanenkwartier
De wijk is genoemd naar het historische Huis te Zaanen. De woningbouw ontstond vooral in het interbellum. De wijk heeft een rustig en groen karakter. Het Schoterbos en Zaanenpark bieden de bewoners een mooie uitvalsbasis. Naar verhouding telt de wijk veel koopwoningen. Zuidelijk van de Pleiadenstraat rondom de Schutter- en Herculesstraat veel sociale woningbouw volgens de principes van het tuindorp. Gesloten bouwblokken, hoekverdraaiingen, zichtlijnen. Let op de fraaie bergingen met het torendak, dat lijkt te zweven door de doorlopende kozijntjes onder de goot. De woonomgeving wekt een onverschillige indruk. Straten worden gedomineerd door blik. Tuinen zijn vaak onverzorgd. De oorspronkelijke details van de tuindorpwoningen zijn op veel plaatsen verdwenen door slordig gemonteerde kunststof kozijnen en goot- en dakkapelbeplatingen.

C – Ter Kleefkwartier
Het kasteel Huis ter Kleef is naamgever van de wijk. Een tweetal hofjes tussen de Wilgen- en Acaciastraat vormt het eerste tuindorp in dit gebied: het Meidoorn- en Elzenplein. Poorten aan beide zijden markeren de toegang tot dit woonareaal van de arbeiders van begin vorige eeuw. Strakke vormgeving en niets van de uitbundigheid van de destijds populaire Amsterdamse School. Door verspringende woningen met afgeronde hoeken ontstaat de verwijding van straat naar het fraaie pleintje. De gemeenschapszin straalt eraf door de beslotenheid en het op elkaar gericht zijn van de woningen. Het tweede tuindorpje uit 1921 bevindt zich rondom de Eikenlaan. Hier wel wat meer verwijzingen naar de Amsterdamse School. Lage goten, veel accenten in dakvorm en meer details in gevels en kozijnen. Helaas hebben kunststof beplatingen en kozijnen het karakter voor een groot deel afgebroken.

D – Transvaalwijk
De wijk vormde een van de eerste uitbreidingen ten noorden van de historische binnenstad rond 1900. Bedoeld om de enorme toestroom aan arbeiders op te vangen. Tussen de Schoterweg in het westen en de Spaarne in het oosten voornamelijk noord-zuid georiënteerde langgerekte en smalle woonstraatjes. Van oorsprong revolutiebouw. Amper groen of andere voorzieningen. Projectontwikkelaars lieten zich destijds al gelden. Het contrast met de Patrimoniumbuurt in het zuidelijke deel van de wijk kan bijna niet groter zijn. Deze gereformeerde vereniging was vanaf 1918 actief in Haarlem. Veel groen, fraaie detailleringen, zichtlijnen, verwijzingen naar de vier jaargetijden en een prachtige poort in de Rozenhagestraat. Ook de waarschijnlijk van oorsprong gereformeerde school is hier ruimtelijk ingepast. Met een achteringang naar de speelplaats aan de Talmastraat voor wie goed oplet.

E – Amsterdamsewijk
Mede bepalend voor de herstructurering van de wijk waren de slechte arbeiderswoningen van de NS met bovendien funderingsproblemen. Deze zijn inmiddels gesloopt om de nieuwbouw aan de Damast- en Spaarnoogstraat mogelijk te maken. Mooie woonstraatjes: de Damaststraat op maaiveldniveau en de Spaarnoogstraat met kunstobjecten op verdiepingshoogte. Auto's zijn uit het straatbeeld verwijderd. De Koepelgevangenis is duidelijk zichtbaar vanaf veel plaatsen in het gebied. Aan de Gedempte Herensingel markante sociale woningbouw uit de jaren'80 van de vorige eeuw. De poort is een moderne verwijzing naar de Amsterdamse Poort die noordelijk van het complex de binnenstad begrensd. De postmodernistische architectuur valt erg op. Speels met veel doorkijkjes, gestucte witte gevels en tegels met mediterrane kleuren. Aan de zuidzijde van de wijk veel nieuwer corporatiebezit op het historische stratenpatroon. Qua materialisatie, kleurgebruik en gevelgeleding niet echt passend in deze historische omgeving.

F – Slachthuiswijk
De Slachthuiswijk bevat een aantal juweeltjes. Het tuindorp rondom de Emo- en Damiatestraat stond bekend als Bavodorp. Vernoemd naar de katholieke woningbouwvereniging Sint Bavo. Kantoorhoudend aan de Damiatestraat 1. Fraai gerenoveerd. Herkenbaar aan de groene voordeuren. Aan de achterzijde forse aanbouwen over twee verdiepingen. Markant zijn de dakkapellen met helderrode boeiboorden in de kleur van de dakpannen. Minstens zo fraai zijn de woningen aan de Nijlstraat, westelijk van de Kruistochtstraat. Uit de socialistische traditie met alle kenmerken van het modernisme. Strakke lijnen, kubistische patronen en primaire kleuren. Ook het Hof van Egmond en omgeving hoort hierbij. Van de hand van ingenieur en stadsarchitect Dumont. Heldere gele en rode bakstenen die de lange gemetselde gevels geleden. Let op de vier schoorstenen als heldere hoekpunten van het rechthoekige plein.

G – Schalkwijk
Schalkwijk werd op 1 oktober 1963 overgeheveld naar de gemeente Haarlem. Daarna kon de forse bouwopgave van start. De wijk is een stad op zich met zo'n 35.000 inwoners. De meeste woningen zijn oorspronkelijk ook in het eerste decennium na die gemeentelijke herindeling gebouwd. Met een grote rol voor de woningcorporaties. Zo'n grote woonwijk kreeg uiteraard ook uitgebreide voorzieningen waaronder een winkelcentrum. Een echt wederopbouwgebied. Inclusief stempels met zich steeds herhalende identieke bouwblokken. Inmiddels is de herstructurering volop gaande. Ingrijpende renovatie van bestaande woongebouwen. Maar ook vervangende nieuwbouw en verdichting. De vier ellipsvormige woongebouwen tussen de Italiëlaan en Kopenhagenstraat zijn juweeltjes. De ronde gevels zorgen voor fraai uitzicht. Mooi metselwerk met kleuraccenten voor wie goed kijkt. Ook het openbare groengebied is verzorgd aangelegd en accentueert de kwaliteit van de woongebouwen.